

2024-2025 Eđitim-Öđretim Yılı

MÜHENDİSLİK ETİğİ

4.HAFTA

ETİK KODLAR

ÖđR. GÖR. KORAY ÇOŞKUN

Evrensel Etik İlkeleri

- Adalet
- Hukukun üstünlüğü
- Doğruluk ve Dürüstlük
- Eşitlik
- Tarafsızlık
- Sorumluluk
- İnsan hakları
- Hoşgörü
- Saygı
- Demokrasi
- Hak ve Özgürlükler
- Emegın hakkı
- Tutumluluk

“Etik ne yapmamız gerektiğini bilmektir.”

“Ethics is knowing what we had to do.”

(Socrates)

MESLEK ETİĞİ

Mesleki Etik İlkeleri

- Doğruluk
- Yasallık (Hukuka Saygı)
- Yeterlik (Liyakat)
- Güvenilirlik
- Mesleğe Bağlılık
- Dürüstlük
- Toplumsal ve mesleki sorumluluk
- Tarafsızlık

MESLEK ETİĞİ

Mesleki Etik Dışı Davranışlar

- Ayrımcılık
- Kayırma
- Rüşvet
- Psikolojik Yıldıрма (Mobbing)
- Görevde İhmal
- Sömürü (İstismar)
- Bencillik
- Yolsuzluk
- Şiddet-Baskı-Saldırganlık
- İş İlişkilerine Politika Karıştırma
- Hakaret ve Küfür
- Bedensel ve Cinsel İstismar
- Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanımı
- Dedikodu
- Zimmet

MÜHENDİSLİK

- ***Mühendislik, düşünce sistematığıdır.***
- Bir gereksinimin, projelendirilerek;
 - Fonksiyonel
 - Tekniğe uygun
 - Ekonomik
 - Estetik
 - Kaliteli
 - (çevreye zarar vermeyecek) ve zamanında bitecek şekildehayata geçirilme sürecidir.

MÜHENDİSLİK

Mühendislik, bilimsel çalışmaların, araştırmaların sonuçlarını toplumun somut ihtiyaçlarını karşılamak üzere teknolojiye ve uygulamaya geçiren çalışmalar bütünüdür. *(TMMOB 2004)

Matematik ve temel bilimlerin öğrenilmesiyle elde edilen deneyim ve pratiğin muhakeme kullanılarak doğada mevcut olan malzeme ve güçlerin insanlık yararına güvenilir ve ekonomik olarak kullanma yöntemlerini geliştiren meslek dalıdır.

MÜHENDİS

...Toplumsal sorumluluk bilinci mühendisi salt meslek adamı olmaktan, insan olabilmeye taşıyacak olan tek köprüdür.”

*Aykut Köker, (CBT, 25 Nisan 2008)

“Bilim insanları dünyayı olduğu gibi inceler, araştırırlar.

MÜHENDİSLER ise dünyayı olduğundan farklı bir biçimde yaratırlar.” *Theodore Von Karman

Mühendisler problem çözücülerdir.

MÜHENDİS

“Mühendis demek , **mühendislik etiğinin bilinci demektir.** Etik ayrı bir şey, mühendislik ayrı bir şey değildir. Mühendis olmak demek, zaten insan gibi insan olmak demektir.” *Ahmet İnam (CBT, 29 Şubat 2008)

Mühendis, bir özne olarak insanın dünyayla olan ilişkisine aracılık eden ve bilimsel bilgiyi teknolojik bilgiye dönüştüren kişidir. Mühendis olarak insan, başkalarıyla veya doğayla kurduğu ya da oluşturduğu bütün ilişkiler dünyasında farkına varsın ya da varmasın, etik eylemlerin ve aynı zamanda buna bağlı olarak etik ilişkilerin de öznesi ve nesnesidir. *(TMMOB 2004)

MÜHENDİSİN YEMİNİ

BANA VERİLEN MÜHENDİSLİK ÜNVANINA DAİMA LAYIK
OLMAYA;

ONUN BANA SAĞLADIĞI YETKİ VE YÜKLEDİĞİ
SORUMLULUĞU BİLEREK, HANGİ ŞARTLAR ALTINDA
OLURSA OLSUN ONLARI ANCAK İYİYE KULLANMAYA;
YURDUMA VE İNSANLARA YARARLI OLMAYA KENDİMİ VE
MESLEĞİMİ MADDİ VE MANEVİ ALANLARDA YÜKSELTMEĞE
ÇALIŞACAĞIMA,
NAMUSUM VE ŞEREFİM ÜZERİNE YEMİN EDERİM.

MÜHENDİS YEMİNİ (NSPE)

1954 yılında Amerikan Ulusal Profesyonel Mühendisler Topluluğu (NSPE) aşağıdaki açıklamaları Mühendis Yemini olarak kabul etti.

- Bir mühendis olarak, profesyonel bilgimi ve yetilerimi insanların refahını yükseltmeye adıyorum.
- Azami performans sergileyeceğimi,
- Dürüst olmayan hiçbir kuruluşun içine katılmayacağımı,
- Yasalara bağlı olarak yaşayıp çalışacağımı ve yüksek standartlarda mesleki davranışlarda bulunacağımı,
- Hizmeti karın, onuru kişisel çıkarların ve halkın refahını her şeyin önüne koyacağımı,
- Tevazu ve ilahi rehberin yardımıyla taahhüt ediyorum.
- <https://www.nspe.org/resources/ethics/code-ethics/engineers-creed>

MÜHENDİSLİK ETİĞİ

Mühendislik etiği uygulamalı etik ve mühendislik uygulamasına uygulanan ahlaki ilkeler sistemidir.

Mühendislik Etiği, etiğin bireysel ve evrensel özgürlük boyutunun önemi ile evrensel etik kurallar ve değerlerin kavranması, mühendislik etiği ilkelerinin ve mesleki sorumluluğun öğrenilmesi ve bunlara dayanarak mesleki ikilemlerin sorgulanması yeteneğinin kazandırılmasıdır.

MÜHENDİSLİK ETİĞİ

Mühendislikte temel amacın çözüm olduğu düşünülürse,

- yanlış çözüm sunma yerine, doğru çözümün ortaya konması etik gerekliliktir.

Kamunun güvenliğini, sağlığını ve refahını koruma görevini üstünde barındıran mühendisler, iş hayatlarında sık sık çelişkili durumlarla karşılaşır.

Bu durumda teknik ya da ahlaki kararları vermekte zorlanırlar. Tüm değer yargılarını, tecrübelerini ortaya koyarak çözüme ulaşmaya çalışırlar.

MÜHENDİSLİK ETİĞİ

Mühendislik açısından sorumluluklar, birçok etik kural ile belirlenmiştir.

Toplumun yaşam tarzını belirlemek, yeni ürünler ve hizmetler sunmak, bu anlamda yaşama yön vermek gibi görevlerin sahipleri olan mühendislerin, etik konusunda eleştirilmeleri de doğaldır.

Bu eleştirilerden de çözüme gitmek yine kendilerinin görevidir. Bu anlamda da mühendislik etiği yerine, kendini yetiştirmeyen ve yenilemeyen mühendisi tartışmak gerekmektedir.

Bu teoride en iyi mühendis olarak kabul edilenler, en karmaşık hesapları yapanlar değil, mühendislik özelliklerini erdemli bir biçimde sürdürenlerdir.

MESLEKİ KURALLAR

1. Mühendisler halkın sağlığını, güvenliğini ve refahını üstün tutmalı
2. Mühendisler yalnızca kendi yeterlilik alanlarında hizmet vermelidir
3. Kamuoyu problemlerine doğrucu ve objektif tavır sergilemelidir.
4. Mühendisler, mesleki konularda, her işveren veya müşteri için güvenilir vekil olarak davranacaklar ve çıkar çatışmalarından kaçınacaklardır.
5. Mühendisler aldatıcı hareketlerden kaçınmalıdır

PROFESYONEL YÜKÜMLÜLÜKLER

1. Mühendislerin tüm ilişkilerinde dürüstlük ve doğruluk rehberlik etmelidir
2. Mühendisler tüm zamanını halkın çıkarına harcamalıdır
3. Mühendisler kamuyu aldatan tüm kurallardan ve uygulamalardan kaçınmalıdır
4. Mühendisler iş meseleleri ile ilgili gizli bilgileri veya teknik süreci izin olmaksızın açığa vurmamalıdır.
5. Mühendisler arasındaki çıkar çatışmaları profesyonel görevlerini etkilememelidir.
6. Mühendisler iş elde etmek için meslektaşlarını kuşkulu yoldan doğru olmayacak şekilde eleştirmekten kaçınmalıdır.
7. Mühendisler asla, doğrudan ya da dolaylı olarak mesleki itibarını, olanakları, uygulamaları ya da diğer mühendislerin istihdamını engellememelidirler. Eğer diğer iş arkadaşlarının hatalı ya da yasadışı bir uygulama yaptığına inanıyorsa bu eylemi uygun makama bildirmelidir.
8. Mühendisler profesyonel aktiviteleri için kişisel sorumluluk kabul etmemelidirler. Ancak mühendisler kendi uygulamaları dışında ortaya çıkan ağır ihmallerden tazminat talep edebilir. Aksi halde mühendisin çıkarları korunmaz.
9. Mühendisler diğer mühendislerin çalışmalara şans ve özel ilgi alanlarına da söz hakkı tanınmalı.

ETİK KODLAR

Etik kod, kurumların çalışanlarına, beraber iş yaptığı kişi ve diğer kurumlara ve kamuya sorumluluklarını özetleyen, temel değerlerini ve ilkelerini yansıtan, çalışanlara kabul edilebilir ve edilemez davranışlar konusunda yol gösteren bir kurallar bütünüdür.

ETİK KODLAR

Meslek etiği kodlarının genel olarak üç temel işlevi yerine getirmesi beklenir:

1. Etik kodlar, mesleğin ideallerinin toplum ve meslek elemanları arasında paylaşılmasını sağlar.
2. Etik kodlar, beklenen standartların altındaki davranışların disipline edilmesi için gereken, kabul edilebilir davranış standartlarının geliştirilmesini sağlar.
3. Etik kodlar, meslekteki etik davranışlara genel bir rehberlik yapar.

ETİK KODLAR

- Etik kod, mesleki ya da başka gruplar içerisinde kalabilmek için, ilgili kişilerin uymak zorunda oldukları amaç ve davranışlar bütünüdür.
- Etik kodlar genellikle yazılı ve resmi bir nitelik taşırlar. Ancak etik kodların bir kısmı yazılı olmayabilir.
- Etik kodlarda, iş ve çalışma sürecinde ne tür standart ve değerlerin benimseneceği açıkça belirtilmiştir.
- Etik kodların temel işlevi, kapsamına giren grup üzerinde belli bir disiplin sağlamak ve bunun için gereken ortamı yaratmaktır. Etik kodlar genellikle kısa ilkeler kümesinden oluşur.
- Örneğin, “her üye en yüksek dürüstlük ve onur içerisinde davranacaktır” gibi ilkesel davranış ifadeleri etik kodlar içinde yer alırlar.

ETİK KODLAR

- Etik kodlar, bireylerin etik açıdan doğru davranmalarına yardımcı olmak veya onları bu biçimde davranmaya motive etmek için kullanılabilir.
- Böylece bir mesleğin ya da bir örgütün içinde etkinlik gösteren bireylerin davranışlarının doğru biçimde yönlendirilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.
- Bununla birlikte etik kodlar, bireylerin mutlaka etik davranışlar göstermelerini garanti etmez.

ETİK KODLAR

- Etik kodlarla ilgili bazı yanlışların da düzeltilmesi yararlı olacaktır. Etik kodların bütün sorunlara ilişkin yanıtları vermesi gerekmez.
- Kodlar, eylemin doğru ya da yanlışlığının belirsiz olduğu durumlarda bireylere rehberlik yapmalıdır.
- Etik kodlar ayrıca, doğru davranışlara teşvik etmek, doğru olmayan davranışlar konusunda ise caydırıcı olmak konusunda bazı parametrelerin oluşturulmasını sağlar.
- Meslek etiği kodları, bir örgütün ya da bir mesleğin etik felsefesinin ya da inançlarının en görülebilir işaretlerini vermektedir.
- Etik kodlara sahip olmanın anlamı, meslek ya da örgüt üyelerinin karşılaşılabilecekleri etik ikilemler üzerinde odaklaşmalarını sağlayan beklentilerin ve temel ilkelerin açıkça ifade edilmesidir

ETİK KODLAR

Etik Kod Oluşturma Adımları:

- Şirket kültürü ve ihtiyaçlarının ortaya konulması,
- Çalışanlarla ve yöneticilerle görüşülmesi,
- Kod'un uzunluğuna ve formatına karar verilmesi,
- Kod'da bahsedilecek kuralların detaylı açıklanması ya da özet olarak açıklanıp, detayları için şirket içi prosedürlere referans verilmesi,
- Kurallara uyulmaması durumunda söz konusu olacak cezalara kod'da yer verilmesi ya da ayrı bir disiplin yönetmeliğinin oluşturulması,
- Şirket içinde oluşturulacak bildirim hattı ile ilgili detaylara yer verilmesi ya da kısaca bahsedilmesi,
- Örnek vaka çalışmalarına yer verilip verilmeyeceğine karar verilmesi

ETİK KODLAR

İyi bir Etik Kodun özellikleri:

- Etik kod'da bahsedilecek konu başlıklarının yazım aşamasından önce belirlenmiş olması gerekmektedir. Etik kod'ların, çalışanların günlük hayatlarında karşılaştıkları ve rehberliğe ihtiyaç duyabilecekleri konuları kapsamaları önemlidir.
- Etik kod'un dili kolay anlaşılabilir, birleştirici, basit ve pozitif olmalıdır.
- Şirket kültürüne uygun olarak yazılmalıdır.
- Etik kod'da bahsedilen kuralların yasalara, düzenlemelere, sektör dinamiklerine ve şirket içinde geçerli olan tüm politika ve prosedürlere uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Eğer kod'da hem uyulması arzulanan, hem de uyulması zorunlu kurallara yer verilecek ise; bu kurallar arasındaki çizgi net olmalıdır

ETİK KODLAR

İyi bir Etik Kodun özellikleri:

- Etik kod; mutlaka en üst düzey yönetim tarafından desteklenmeli, kuralların istisna kabul etmediği ve tüm çalışanlara eşit olarak uygulanacağı vurgulanmalıdır.
- Etik kod'da; şirket kültürüne aykırı olması ya da var olan uygulamalarla ters düşmesi nedeniyle uygulanamayacağı önceden bilinen kurallara yer verilmemelidir.
- Etik kod'da bahsedilen kurallara uyulmaması durumunda şirket yönetiminin nasıl davranacağı önceden belirlenmelidir.
- Etik kod; basılı olarak ya da elektronik ortamda, çalışanların istedikleri zaman kolayca ulaşabilecekleri bir alanda bulunmalıdır.

ETİK KODLAR

Etik Kodun yazımı sonrasında yapılması gerekenler:

- Etik kod, çalışanlarla paylaşıldığında, takip eden en kısa zamanda, mümkünse örnek vaka çalışmalarını da içeren eğitimler verilmeli ve periyodik olarak tekrarlanmalıdır.
- Çalışanların kod'u anladıklarından emin olunduktan sonra, kod'a uyacaklarına ve kod'u iş yaşamlarının parçası olarak kabul edeceklerine dair yazılı beyanları alınmalıdır.
- Şirket tarafından belirlenecek aralıklarla etik kod gözden geçirilmeli, gerekirse güncellenmelidir

TEŞEKKÜRLER...

